فصلنامه نظریه‌های نوین حسابداری
سال سوم، شماره۴، پیاپی (۱۰)، زمستان ۱۳۹۲
صص۸۸-۷۳

بررسی تاثیر الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارقام گزارش شده

دکتر سید حسن صالح نژاد [۱]
ابراهیم سهراب فر [۲]
شهرام درقندیان [۳]
مصطفی منصوری خواه [٤]

چکیده

یکی از مهمترین اهداف تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری، ارائه اطلاعاتی سودمند برای تصمیم گیری است. این هدف بطور قابل توجهی در بیانیه‌های مختلف، مبتنی بر سودمندی اطلاعات مالی برای پیش بینی مورد تاکید قرار گرفته است. در تحقیق حاضر، سودخالص و ارزش دفتری شرکتها بعنوان نمایندگان ارقام حسابداری مورد توجه قرار گرفته و توانایی آنها در تبیین ارزش بازار شرکتها در دوره قبل و بعد از الزام استانداردهای حسابداری بررسی شده است. نمونه آماری تحقیق شامل ۸٦ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران و دوره تحقیق شامل ۱٦ سال متوالی از ۱۳۷۲ تا ۱۳۸۷ می‌باشد که شامل دو دوره هشت ساله قبل از الزام استانداردهای حسابدای(سالهای ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۹) و دوره بعد از الزام استانداردهای حسابداری(سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷) می‌باشد. نتایج حاصل از تحقیق، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را تایید نمود. همچنین نتایج نشان داد که الزام استانداردهای حسابداری تاثیرات مثبت و معنی داری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری داشته است. براساس نتایج حاصله ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام فاقد محتوای اطلاعاتی بوده و الزام استانداردهای حسابداری نیز تاثیری در آن نداشته است.

واژه‌های کلیدی: الزام استانداردهای حسابداری، ارزش بازار شرکت، ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، سود حسابداری

---

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور
۲. کارشناس ارشد حسابداری از دانشگاه پیام نور
۳. عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور
٤. عضو هیئت علمی موسسه آموزش عالی ایوانکی

تاریخ دریافت:۹۱/۰۹/۰۵ **تاریخ پذیرش:۹۲/۰۳/۰۳**

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

۱. مقدمه

وجود اطلاعات مالی قابل اتکا[۱] و قابل فهم[۲]مهمترین دغدغه سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان از صورتهای مالی است و تدوین کنندگان استانداردها نیز جهت حمایت از بازار سرمایه اهمیت زیادی به این ویژگی‌ها می‌دهند. اگرچه اطلاعات مالی از منابع مختلف قابل استخراج است، اما درحال حاضر صورتهای مالی هسته اصلی منابع اطلاعات مالی را تشکیل می‌دهد. بنابراین باید از کیفیت بالایی برخوردار بوده و اطلاعات مربوطی را ارائه دهند واین امر زمانی تحقق می‌یابد که صورتهای مذکور براساس ضوابط معتبر یعنی استانداردهای حسابداری تهیه شده باشد(صفاجو، ۱۳۸٤).

این تحقیق بدنبال بررسی و پاسخ به این سوال است که : آیا الزام شرکت‌های پذیرفته در بازار اوراق بهادار تهران به رعایت استانداردهای حسابداری باعث افشای اطلاعات مربوط تر در گزارشات سالانه این شرکتها شده است؟ تا ازاین طریق استفاده کنندگان به اطلاعات مطمئن‌تری دسترسی داشته و از سایر منابع اطلاعاتی که قابلیت اتکای چندانی ندارند استفاده نکنند و تا تصمیمات منطقی‌تری درباره سرمایه گذاری در شرکت‌ها اتخاذ نمایند. در تئوری حسابداری وجود ارتباط بین ارقام حسابداری با ارزش‌های بازار بمنزله محتوای اطلاعاتی این ارقام محسوب می‌گردد. اولسن[۳] (۱۹۹۵) مدلی ارائه کرد که در آن می‌توان ارزش بازار را به صورت تابعی خطی از سود جاری، سود تقسیمی‌و ارزش دفتری بیان نمود. در این مدل فرضیاتی در مورد رفتار سود و ارتباط آن با اطلاعات مربوط به قیمت سهام وجود دارد. شواهد تجربی نشان می‌دهند هنگامی که سودهای پیشین معیار مناسبی برای سودهای آتی شرکت فراهم نمی کند و شرکت با احتمال زیاد با توقف عملیات یا تصفیه مواجه است، ارزش دفتری از اهمیت فزاینده‌ای در تعیین ارزش شرکت برخوردار است(بارتو و همکاران[٤]، ۲۰۰۵).

دراین میان اصول واستانداردهای حسابداری جهت حمایت از سرمایه گذاران و بازار سرمایه عمل می‌نماید و واحدهای اقتصادی موجود در بازار را ملزم به افشای پاره‌ای از اطلاعات مالی طبق قوانین می‌کند لذا بررسی کارآیی این اصول و یا ناکارآمدی آنها در ایجاد و افشای اطلاعات موردنیاز جهت تصمیم گیریهای منطقی برای کسانی که تنها منبع اطلاعاتی که دراختیار دارند صورتهای مالی منتشر شده عمومی می‌باشد ضروری و کاربردی بنظر می‌رسد. تحقیق حاضر با تمرکز بر اثر الزام شرکتهای پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران به رعایت

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

استانداردهای حسابداری بر ویژگی مربوط بودن اطلاعات مالی گزارش شده توسط آنان، سعی در تبیین اهمیت این استانداردها در بهبود توانایی پیش‌بینی کنندگی اطلاعات مالی دارد.

۲.مبانی نظری تحقیق

۱.۲. ارتباط ارقام حسابداری با ارقام بازار سرمایه

اکثر مدلهای ارزیابی سهام بر سود هر سهم تکیه دارند و ارزش دفتری در این مدل‌ها نقش قابل توجهی ندارد. ولی در سالهای اخیر ارزش دفتری نیز مورد توجه واقع شده است. در مطالعات انجام شده اخیر به نقش ارزش دفتری در ارزیابی سهام و میزان ارتباط این متغیر با با ارزش شرکت، اهمیت زیادی داده شده است. مدل اولسن یکی از انواع این مدل‌ها است که در آن ارزش بازار شرکت بر اساس متغیرهای حسابداری مثل سود و ارزش دفتری و سایر اطلاعات بیان می‌گردد. کینگ‌ای دی و لانگ لی۵ (۱۹۹۸) به آزمون این مدل در سه کشور اروپایی آلمان، انگلستان و نروژ پرداختند. در مورد کشور آلمان آنها پی بردند که توان ارزش دفتری در طی این دوره به صورت قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است در حالی که توان سود هر سهم کاهش یافته است. نتایج تحقیق آنها در مورد کشور نروژ حاکی از این بود که توان ارزش دفتری و سود هر سهم در طی زمان تغییر قابل ملاحظه‌ای نداشته است. این در حالی است که قدرت تبیین ارزش دفتری در انگلستان در طی زمان افزایش یافته است و توان سود هر سهم تقریبا بدون تغییر باقی مانده است. در تحقیق دیگری با عنوان مربوط بودن ارقام حسابداری که درکشور برزیل انجام گردید، لوپز[۶] (۲۰۰۱) مربوط بودن اعداد حسابداری در بازار اوراق بهادار برزیل را بررسی نمود او با تحلیل داده‌های بورس اوراق بهادار برزیل نتیجه گرفت که عایدات در بورس اوراق بهادار فاقد ویژگی مربوط بودن هستند و سود حسابداری به صورت قابل ملاحظه‌ای با سود اقتصادی متفاوت است. نتایج تحقیق او این فرض را که کیفیت پائین سود حسابداری نمی‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهد؛ تأیید نمود(لوپز، ۲۰۰۱).

همچنین تحقیقات مشابهی در بازار بورس ایران انجام گرفته است. در پژوهشی که در سال ۱۳۸٦ توسط کاظم‌پور و بزرگ اصل با عنوان سودمندی سود، سود تقسیمی و ارزش دفتری در تعیین ارزش شرکتها انجام گرفته که درآن ضمن بررسی قدرت توصیفی مدل اولسن و جایگزینی سود سهام به جای سود حسابداری اثر متغیر مذکور بر تعیین ارزش شرکت بررسی

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

شده است. نتایج بیانگر این است که سودمندی سود، سود سهام و ترکیب آنها با ارزش دفتری یکسان بوده و با تغییر در استمرار سود نیز سودمندی متغیرها همچنان یکسان است(ایمانی و اقبالی، ۱۳۸۷). صفاجو (۱۳۸٤) به بررسی میزان ارتباط سود و ارزش دفتری با ارزش بازار سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که ۱) بخش قابل توجهی از تغییرات ارزش شرکت توسط سود تبیین می‌شود.۲) عمده قدرت توضیح دهندگی مجموع سود و ارزش دفتری شرکت به خاطر سود است.۳) ارزش دفتری شرکت از قدرت توضیح دهندگی مناسبی در مقایسه با سود هر سهم برخوردار نیست (صفاجو،۱۳۸٤).

دستگیر و خدادادی (۱۳۸٦) به آزمون ساختار خطی اطلاعات در مدل اولسن (۱۹۹۵) پرداختند. آنها بر اساس کار اوتا (۲۰۰۱) هفت مدل خطی را برای پیش بینی عایدات غیرعادی مورد استفاده قرار دادند نتایج تحقیق آنها بیانگر این موضوع بود که سود غیر عادی یک دوره قبل به صورت جداگانه و همچنین همراه با ارزش دفتری دوره قبل می‌تواند در پیش بینی سود غیر عادی دوره جاری به کار رود و در نهایت می‌توان از آ نها برای پیش بینی قیمت و ارزشیابی شرکت استفاده نمود(دستگیر و خدادادی،۱۳۸٦).

۲.۲.نقش استانداردهای حسابداری در محتوای اطلاعاتی ارقام مالی

اثر پذیرش و اجرای استانداردهای حسابداری بین المللی و ملی بر اطلاعات مالی در تحقیقات بسیاری مورد توجه محققین بوده است. در تحقیقی که بارتو و همکارانش[۷] (۲۰۰۵) با عنوان مقایسه مربوط بودن استانداردهای بین‌المللی حسابداری و استانداردهای حسابداری آلمان و آمریکا انجام دادند و از داده‌های سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰٤ استفاده کردند؛ به بررسی مربوط بودن ارزش دفتری و عایدات پرداختند. آنها مربوط بودن داده‌ها تحت استانداردهای بین المللی حسابداری، استانداردهای آلمان و اصول پذیرفته شده حسابداری کشور آمریکا را بررسی نمودند. در مجموع، یافته‌ها حاکی از این بود که استانداردهای بین ا لمللی حسابداری داده‌های مربوط‌تری را نسبت به استانداردهای حسابداری کشور آلمان و اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری کشور آمریکا فراهم می‌کند. در تحقیقی که توسط حلیم کاردی[۸] (۲۰۰۸) در مالزی انجام شد، مدل اولسن برای سنجش رابطه بین ارزش دفتری و سود با ارزش بازار شرکتهای مالزیایی قبل و بعد از پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی استفاده گردید. در این تحقیق

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

مربوط بودن اطلاعات مالی ایجاد شده در دوره‌ای که هیات استانداردهای حسابداری مالزی[۹] حاکم بود با اطلاعات ایجاد شده بر اساس استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی[۱۰]مقایسه شد. نتایج نشان داد که رابطه معناداری بین ارزش دفتری و سود با ارزش بازار در طول دوره‌های مورد مطالعه وجود دارد و این رابطه در اطلاعاتی که براساس استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی تهیه شده‌اند بصورت معناداری قویتر می‌باشد(حلیم کاردی و همکاران، ۲۰۰۹).

گوود وین[۱۱] (۲۰۰٦) اثر پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی را در استرالیا بررسی کرد. او دریافت که سودهای گزارش شده در سیستم استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بیشتر از سودهای گزارش شده توسط سیستم اصول پذیرفته شده حسابداری عمومی استرالیا[۱۲] می‌باشد.گوودوین به این نتیجه رسید اطلاعات مالی گزارش شده بوسیله سیستم استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی مربوط تر و با ارزش‌تر از اطلاعات تولید شده توسط استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی می‌باشد.

از نتایج تحقیقات خارجی چنین استنباط می‌شود که گزارشات مالی تهیه شده تحت سیستم استانداردهای بین المللی مربوط‌تر و دارای محتوای اطلاعاتی بیشتر می‌باشند. استانداردهای حسابداری در ایران در سال ۱۳۸۰ الزامی شد و بیشتر این استانداردها با استانداردهای بین المللی مطابقت کامل دارند. تحقیق در حوزه تاثیر این استانداردها بر اطلاعات و گزارشات مالی، جدید می‌باشد و چرایی این تاثیرات در ایران هنوز ناشناخته است. لذا می‌بایست تحقیقاتی در خصوص جنبه‌های مختلف این الزامات صورت پذیرد. در تحقیقی که توسط اقبالی و ایمانی(۱۳۸۷) باعنوان تاثیر لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر کیفیت سود انجام شد و داده‌های شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره قبل از لازم الاجرا شدن استانداردها در ایران و دوره بعد از آن بررسی شد، نتایج حاکی از تاثیرات منفی استانداردها بر کیفیت سود است.

۳. فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام تاثیرگذار است.

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

فرضیه دوم: لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری تاثیرگذار است.

فرضیه سوم: لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر محتوای محتوای اطلاعاتی ترکیب ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام وسود حسابداری تاثیرگذار است.

٤.روش تحقیق، جامعه و نمونه آماری

روش تحقیق توصیفی[۱۳] و از نوع همبستگی[۱۴] است. توصیفی به این دلیل که هدف آن توصیف کردن شرایط‌یا پدیده‌های مورد بررسی است و برای شناخت بیشتر شرایط موجود می‌باشد و همبستگی به دلیل اینکه در این تحقیق رابطه بین متغیرها موردنظر است. تحقیق حاضر به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته و در پی اثبات وجود این رابطه در شرایط کنونی براساس داده‌های تاریخی می‌باشد. این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی است و بلحاظ گرآوری اطلاعات از نوع توصیفی می‌باشد که اطلاعات مورد نیاز برای آن به روش کتابخانه‌ای گردآوری می‌شود.

جامعه آماری تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که شرایط ذیل را داشته باشند.۱) شرکت، جزء شرکتهای سرمایه‌گذاری، بانکها، بیمه‌ها و واسطه گرهای مالی نباشد.۲) در طول سالهای ۱۳۷۲ تا ۱۳۸۷ در بازار بورس حضور مداوم داشته باشد.۳)پایان سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند باشد.٤)نماد معاملاتی شرکت فعال و بیش از ٤ ماه در سال توقف نماید معاملاتی نداشته باشد.

پس از اعمال شرایط و ملاحظات فوق، تعداد ۹۲ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران بعنوان نمونه آماری انتخاب و داده‌های موردنظر آنها برای آزمون فرضیات گردآوری شد.

۵. مدل واندازه گیری

۱.۵.شیوه اندازه گیری محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری(متغیر وابسته)

مدل مورد استفاده برای سنجش محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری در این تحقیق، مدلی است که توسط حلیم کاردی و همکاران(۲۰۰۹) بکار گرفته شده است. در این مدل ارزش بازار شرکت تابعی از ارزش دفتری و سود گزارش شده می‌باشد. بدین ترتیب، رابطه بین

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

متغیرهای حسابداری (ارزش دفتری حقوق صاحبان سرمایه و سود حسابداری) با ارزش بازار شرکت می‌تواند در قالب معادله خطی دو متغیره ذیل بیان گردد.

$$MVi,t= \beta0+\beta1Ei,t+\beta2BVi,t+\varepsilon i,t$$

MV: ارزش بازار سهام شرکت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها

E: سود خالص شرکت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها

BV: ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها

در مدل رگرسونی فوق، ضریب $\beta1$، نوع و شدت همبستگی بین ارزش بازار با سود حسابداری شرکت (محتوای اطلاعاتی سود حسابداری) و ضریب $\beta2$ نوع و شدت همبستگی بین ارزش بازار با ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت (محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام) را نشان می‌دهند.

۲.۵.شیوه آزمون فرضیه‌ها

جهت آزمون فرضیه‌های این تحقیق، به مدل سنجش محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری، یک متغیر مجازی جهت تبیین تاثیر الزم استانداراهای حسابداری اضافه شده است. این مدل بشرح ذیل می‌باشد.

$$MV\ i,t= \beta0 + \beta1\ E\ i,t + \beta2\ BV\ i,t+ \beta3STANDARD\ t+ \beta4STANDARD\ t^*\ E\ i,t + \beta5STANDARD\ t^*\ BV\ i,t +\varepsilon$$

در الگوی رگرسیونی فوق، متغیر STANDARD یک متغیر دو حالته است که چنانچه سال t جزء سالهای اجرای استانداردهای حسابداری(۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷) باشد؛ مقدار آن ۱ و در غیراینصورت صفر می‌باشد. در مدل رگرسیونی فوق، ضرایب $\beta1$ و$\beta2$ محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری را در کل دوره تحقیق نشان می‌دهند. ضرایب $\beta3$ و $\beta4$ نیز محتوای اطلاعاتی ارقام را در دوره بعد از الزام استانداردهای حسابداری نشان می‌دهند.

۳.۵.بررسی نرمال بودن متغیر(های) وابسته

در الگوی رگرسیونی آزمون فرضیات تحقیق حاضر، ارزش بازار شرکت بعنوان متغیر وابسته موردنظر می‌باشد. در مدل‌های رگرسیونی نرمال بودن متغیر وابسته یکی از فرضهای اولیه و اساسی است که به نرمال بودن باقیمانده‌های رگرسیون نیز می‌انجامد. در این تحقیق

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

برای بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کلموگروف-اسمیرنف استفاده می‌شود. فرضیه‌های آماری مربوط به این آزمون بصورت ذیل می‌باشد.

H0 : توزیع داده‌ها نرمال است.

H1: توزیع داده‌ها نرمال نیست.

نتایج حاصل از آزمون آماری فوق در نگاره‌ی۱ آمده است.

نگاره‌ی(۱) آزمون نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

متغیر وابسته	آزمون کلموگروف اسمیرنف		
	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
ارزش بازار شرکت(MV)	۰/۰٤٦	۹۰٦	۰/۱٤۱

باتوجه به نتایج، سطح معنی داری بدست آمده از آزمون کلموگروف-اسمیرنف، بیشتر از سطح خطای آزمون (α=۰/۰۵) است و فرضیه H0 در خصوص متغیر وابسته تحقیق پذیرفته می‌شود. به عبارت دیگر، توزیع داده‌های ارزش بازار شرکت، از توزیعی نزدیک به توزیع نرمال پیروی می‌کند.

٤.٥.نتایج حاصل از تحلیل توصیفی متغیرها

تحلیل توصیفی، تکنیکی است که به بررسی شاخصهای مرکزی و پراکندگی داده‌های تحقیق می‌پردازد. تعداد مشاهدات تحقیق حاضر ۱٤۷۲ سال-شرکت است. این مشاهدات ناشی از ترکیب داده‌های ۹۲ شرکت پذیرفته شده در بورس، بعنوان نمونه آماری در طول ۱٦ سال(۱۳۷۲ تا ۱۳۸۷)، بعنوان دوره تحقیق می‌باشد. نگاره‌ی۲ حاوی آماره‌های توصیفی متغیرهای بکار رفته در آزمون فرضیات است.

نگاره‌ی(۲) تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
ارزش بازار سهام	1472	۰/۱۸۵	۳/۱۸۹	۱/۵۲۲	۰/۲٤۹
سودخالص	۱٤۷۲	۰/۰۲۱۱	۰/۸۹٦۵	۰/۳۲٤۱	۰/۲۸٤۷
حقوق صاحبان سهام	۱٤۷۲	۰/۲۵۸۷	۰/۸۹۷۵	۰/۳۳۷٦	۰/۲۳۱۲

آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق در نگاره‌یفوق ارائه شده است. کلیه متغیرها با تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها، همگن شده‌اند.یافته‌ها حاکی از این است که انحراف معیار

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

متغیرها، از میانگین محاسبه شده برای آنها کمتر است. این امر نشان می‌دهد که شدت نوسان متغیرهای تحقیق بطور نسبی پایین بوده است.

۵.۵. نتایج آزمون‌های تشخیص مدل

از این نظر که داده‌های تحقیق برای سال‌های مختلف گردآوری و تلفیق شده است؛ مدل رگرسیون تخمینی، پانل می‌باشد.اما تعیین روش تخمینی نیاز به آزمون آماری دارد. مدل‌های مبتنی بر داده‌های پانل را می‌توان از دو روش اثرات ثابت[۱۵]و روش اثرات تصادفی[۱۶] تخمین زد. در این راستا از آزمون‌های F لیمر و آزمون‌هاسمن استفاده شده است. آزمون F لیمر جهت تعیین روش ترکیبی و روش پانل میباشد و آزمون‌هاسمن روش تخمین اثرات ثابت و اثرات تصادفی را با یکدیگر مقایسه می‌کند. برای تعیین روش تخمینی، مدل کلی تحقیق که مبتنی بر هر دو متغیر سود خالص و حقوق صاحبان سهام است؛ آزمون شده است. نگاره‌ی۳ نتایج آزمون F لیمر برای انتخاب میان روش ترکیبیا پانل[۱۷]را ارائه می‌دهد.

نگاره‌ی (۳) نتایج آزمون F لیمر

روش پانل	روش ترکیبی	
۰.۵۲	۰.۲۰	R2
٤.٥٢		F
١.٨٤		مقدار نگاره‌یدر سطح ۹۵٪

نگاره‌ی فوق مقادیر ضریب تعیین مدل را برای روش ترکیبی غیر وزنی و پانل ارائه داده است. همانطور که مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مدل مبتنی بر داده‌های پانل، بطور قابل توجهی از ضریب تعیین روش ترکیبی بالاتر است. همچنین، اندازه آماره F از مقدار بحرانی آن در نگاره‌یبالاتر است. بر این اساس، در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض صفر مبنی بر استفاده از روش ترکیبی رد می‌شود و در نتیجه جهت تخمین مدل‌های رگرسیونی آزمون فرضیات از روش پانل استفاده می‌شود. اکنون، روش تخمین اثرات ثابت‌یا اثرات تصادفی با استفاده از آزمون‌هاسمن انتخاب می‌شود.

نگاره‌ی (٤) نتایج آزمون‌هاسمن

آماره کای- دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۷.۲۳	۷	۰.۰۰

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون‌هاسمن کمتر از سطح خطای آزمون (۰/۰۵) است؛ فرض صفر مبنی بر استفاده از روش اثرات ثابت رد شده است، بنابر این روش اثرات تصادفی برای تخمین مدل آزمون فرضیات، توصیه می‌شود.

٦.٥. نتایج آزمون فرضیه اول

در فرضیه اول تحقیق ادعا شده است که الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام تاثیر معنی داری داشته است. استانداردهای حسابداری در ایران در سال ۱۳۸۰ لازم الاجرا شده‌اند. بنظر می‌رسد این امر منجر به بالا رفتن کیفیت اطلاعات گزارش شده توسط شرکتها شده باشد.نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول در نگاره ۱ ارائه شده است.

نگاره‌ی (۵) نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول

$$MV_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 STANDARD_t + \beta_3 STANDARD_t * BV_{i,t} + \varepsilon$$

	سطح معنی داری (P-value)	آماره t	اندازه ضریب	ضرایب
نتایج تحلیل آماری برای ضرایب	۰/٤۹۸	۰/٤۳	۰/۱۱	β1
	۰/۰٤۷	۰/۹٦۲	۲۳/٥٦	β2
	۰/۳٥٦	۱/۲۳	۰/۹٤	β3
	آماره دوربین واتسون	R2	آماره F	P-value
نتایج تحلیل آماری برای مدل آزمون	۱/۷٥۷	۰/۱۰۹	٥/٥٥۹	۰/۰۲۹

نگاره‌ی۵ نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق را نشان می‌دهد. در این آزمون محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و تاثیر استانداردهای حسابداری بر آن بررسی شده است. ضریب تعیین مدل برازش شده نشان می‌دهد که ۱۰/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل قابل توضیح است. همچنین آماره F و آماره دوربین واتسون در سطح قابل قبولی قرار دارند و در نتیجه مدل خطی و مطلوب است.

براساس نتایج ارائه شده در نگاره ۱ اندازه ضریب متغیرBV که محتوای اطلاعاتی این متغیر را در کل دوره تحقیق نشان می‌دهد، ۰/۱۱ و سطح معنی آن ۰/٤۹۸ است. بنابراین ارتباط بین ارزش بازار شرکت و ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، معنی دار نبوده است و در نتیجه نمی توان ادعا نمود که ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام دارای محتوای اطلاعاتی است. ضریب β3 محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام را در دوره الزام استانداردهای حسابداری نشان

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

میدهد؛ اندازه این ضریب ۰/۹٤ و سطح معنی داری آن ۰/۳٥٦ است. این یافته نشان می‌دهد که ضریب مذکور، بلحاظ آماری معنی دار نیست و در نتیجه محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در دوره بعد از الزام استانداردها تایید نمی شود. بر این اساس فرضیه اول تحقیق، رد می‌شود.

۷.۵.نتایج آزمون فرضیه دوم

در فرضیه دوم تحقیق ادعا شده است که الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری تاثیر معنی داری داشته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول در نگاره‌ی٦ ارائه شده است.

نگاره‌ی (٦) نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم

$$MV_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 E_{i,t} + \beta_3 STANDARD_t + \beta_4 STANDARD_t * E_{i,t} + \varepsilon$$

	سطح معنی داری (P-value)	آماره t	اندازه ضریب	ضرایب
نتایج تحلیل آماری برای ضرایب	۰/۰۰۰	۲/۳٦۱	۵/۰۹	β1
	۰/۰۳۲	۱/۹۸۷	۳٤/۹۵	β2
	۰/۰۰۲	۲/۰۸۱	۸/۵۲۱	β3
نتایج تحلیل آماری برای الگوی آزمون	آماره دوربین واتسون	R2	آماره F	P-value
	۱/۸۸۸	۰/۲٤۱	۱۱/۸۱۲	۰/۰۰۳

ضریب تعیین مدل برازش شده نشان می‌دهد که ۲٤/۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل قابل توضیح است. همچنین آماره دوربین واتسون در سطح قابل قبولی قرار دارد و سطح معنی داری آماره F نیز پایین تر از سطح خطای آزمون است. براساس نتایج ارائه شده در نگاره۲ اندازه β1 که محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را در کل دوره تحقیق نشان می‌دهد، ۵/۰۹ و سطح معنی آن ۰/۰۰۰ است. بنابراین در طول دوره تحقیق، سود گزارش شده توسط شرکتهای نمونه آماری دارای محتوای اطلاعاتی بوده است. ضریب β3 محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را در دوره الزام استانداردهای حسابداری نشان میدهد؛ اندازه این ضریب ۸/۵۲۱ و سطح معنی داری آن ۰/۰۰۲ است. این یافته نشان می‌دهد که ضریب مذکور، بلحاظ آماری معنی دار است. همچنین اندازه این ضریب بالاتر از اندازه β1 است و این امر حاکی از افزایش شدت ارتباط بین ارزش بازار شرکت و سود گزارش شده در دوره بعد از

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

الزام استانداردهای حسابداری می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهند که محتوای اطلاعاتی سود حسابداری با لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری، افزایش یافته است. نتایج حاصله سازگار با پیش بینی مطرح شده در فرضیه دوم و مبانی نظری تحقیق است. بنابراین فرضیه دوم تحقیق، در سطح اطمینان ۹۵٪ پذیرفته می‌شود.

۸.۵ نتایج آزمون فرضیه سوم

در فرضیه سوم تحقیق ارتباط بین ترکیب ارزش دفتری و سودحسابداری با ارزش بازار شرکت بررسی شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم در نگاره‌ی۷ ارائه شده است.

نگاره‌ی (۷) نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم

$$MV_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 E_{i,t} + \beta_2 BV_{i,t} + \beta_3 STANDARD_t + \beta_4 STANDARD_t * E_{i,t} + \beta_5 STANDARD_t * BV_{i,t} + \varepsilon$$

	ضرایب	اندازه ضریب	آماره t	سطح معنی داری (P-value)
نتایج تحلیل آماری برای ضرایب	β1	۲/۵۱	۲/۰۲	۰/۰۰۰
	β2	۰/۲۱	۰/۸۷٤	۰/٦٤١
	β3	۲۵/٤۹	۳/۵۲	۰/۰۲٦
	β4	٤/۸۲۱	۲/۹۸٤	۰/۰۱۸
	β5	۰/۵٤٤	۱/۰۲۱	۰/۳٦۹
نتایج تحلیل آماری برای الگوی آزمون	P-value	آماره F	R2	آماره دوربین واتسون
	۰/۰۱٤	۸/۲۵۱	۰/۱۸۱	۱/۹۲

نتایج حاصل از تحلیل آماری برای الگوی آزمون فرضیه سوم نشان می‌دهد که این الگو توانسته است ۱۸/۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیر مستقل تبیین نماید. آماره دوربین واتسون بمیزان ۱/۹۲ است که بین ۱/۵ تا ۲/۵ است و نشان می‌دهد که بین خطاهای الگوی رگرسیونی همبستگی وجود ندارد. سطح معنی دارای آماره F در این الگو پایین تر سطح خطای آزمون است و حاکی از مطلوبیت و خطی بودن الگوی برازش شده می‌باشد.

نتایج ارائه شده در نگاره‌ی۷ برای ضرایب الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه یافته‌های فرضیه‌ها اول و دوم را تایید می‌کنند. این نتایج نشان می‌دهند که متغیر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام فاقد محتوای اطلاعاتی در دوره قبل یا بعد از الزام استانداردهای حسابداری است و بنابراین می‌توان آن را از الگوی رگرسیونی حذف نمود. این نتیجه از آنجا حاصل می‌شود که

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

متغیر مذکور رابطه معناداری با ارزش بازار ندارد و این نتیجه حتی بعد از اعمال متغیر استانداردها، پایدار است. نتایج بدست آمده از الگوی ترکیبی، نشان می‌دهد که ضریب برآوردی برای متغیر سود حسابداری مثبت و معنی دار بوده است. همچنین این نتایج حاکی از افزایش اندازه این ضریب در دوره بعد از الزام استانداردها می‌باشد. این نتایج که با نتایج بدست آمده از فرضیه دوم تحقیق سازگار است، نشان می‌دهد که الزام استانداردهای حسابداری، تاثیرات مثبت و معنی داری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری داشته است.

٦. نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق حاضر حاکی از این است که ارزش دفتری شرکتهای نمونه آماری، فاقد محتوای اطلاعاتی است و الزام استانداردهای حسابداری نیز تاثیری بر بهبود محتوای اطلاعاتی این متغیر نداشته است. این در حالی است که سود حسابداری دارای محتوای اطلاعاتی بوده و الزام استانداردهای حسابداری این محتوای اطلاعاتی را بهبوده بخشیده است. در خصوص عدم توجه فعالان بازار سرمایه به ارزش دفتری شرکتهای نمونه آماری می‌توان چنین نتیجه گیری نمود که وجود تورم در کشور باعث ایجاد فاصله بین ارزش دفتری داراییهای گزارش شده براساس بهای تمام شده تاریخی با ارزش جاری آنها شده و درنتیجه سرمایه گذاران این ارقام را متغیرهای مناسبی برای بکارگیری در مدل‌های تصمیم گیری سرمایه گذاری نمی‌دانند. همچنین، ممکن است تاکید بیش از حد سرمایه گذاران به رقم سود و تکیه به آن جهت پیش بینی جریانات نقدی آتی باعث شود که استفاده کنندگان از اطلاعات مالی، توجه کمتری به سایر ارقام گزارش شده در صورتهای مالی داشته باشند. این در حالی است که بخش عمده‌ای از درآمد و هزینه واحدهای تجاری، مبتنی بر ارزش‌های جاری اندازه گیری می‌شود و احتمالا سرمایه گذاران آن را معیار مناسبی جهت برآورد چشم انداز آتی شرکت تلقی کرده و در تصمیم گیری‌های سرمایه گذاری به آن اهمیت بیشتری می‌دهند. نتایج تحقیق حاضر در خصوص تاثیر مثبت استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری بخصوص بر روی سود خالص بایافته‌های شواهد تجربی پیشین از قبیل بارتو و همکاران(۲۰۰۵) و حلیم کاردی (۲۰۰۸) سازگار است. این محققین نیز به نتایج مشابهی در خصوص پیامدهای مطلوب الزام استانداردهای حسابداری دست‌یافتند.یافته‌های این محققین، نشان می‌دهد که گزارشات

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

مالی تهیه شده تحت سیستم استانداردهای بین المللی حسابداری مربوط تر و دارای محتوای اطلاعاتی بیشتر می‌باشند. باید توجه داشت که استانداردهای ملی حسابداری در ایران مطابقت زیادی با استانداردهای بین المللی حسابداری دارند. از این جهت‌یافته‌های تحقیق حاضر، نشان از موفقیت استانداردهایی است که در حوزه بین الملل کارآیی آنها اثبات شده است. در این راستا می‌توان استدلال نمود که ممکن است اولا با الزامی شدن استانداردهای حسابداری قابلت اعتماد گزارشات مالی از دیدگاه استفاده کنندگان از این اطلاعات افزایش یافته است و فعالان بازار سرمایه در تصمیمات خود بیش از پیش از ارقام حسابداری استفاده می‌نمایند. دوما با اجرای استانداردهای حسابداری، قابلیت فهم گزارشات تهیه شده در اشکال یکنواخت و استاندارد برای عموم سرمایه گذاران افزایش یافته است. سوما الزامی شدن استانداردهای حسابداری، باعث ایجاد ابزارهای نظارتی کارآمد و موثر در تعدیل انگیزه‌های فرصت طلبانه مدیران شده و کیفیت محیط گزارشگری مالی واحدهای انتفاعی را ارتقا داده است.

۷. پیشنهادهای کاربردی

نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها ، بیانگر اهمیت و تاثیر اجرای استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری می‌باشد. این تحقیق در پی به چالش کشیدن استانداردهای حسابداری نیست، بلکه اثرات لازم الاجرا شدن آنها را بر محتوای اطلاعاتی ارقام می‌سنجد.

به تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری و مقررات افشای شرکتی پیشنهاد می‌شود که سعی در تدوین استانداردهای حسابداری ارزشهای جاری و اجرای این استانداردها جهت خنثی کردن اثرات تورم بر ارزش دفتری داراییها و نزدیک کردن این ارقام به ارزشهای جاری در سیستم گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس نمایند.

به استفاده کنندگان از گزارشات مالی توصیه می‌شود که در ارزیابی شرکتها، کیفیت گزارشگری مالی آنها را مورد توجه قرار دهند. در این راستا، توجه به رعایت استانداردهای حسابداری در گزارشات مالی می‌تواند موردنظر قرار گیرد که با بررسی گزارشات حسابرسی و میزان تعدیلات سنواتی قابل بررسی است.

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

۸. پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

- بررسی تاثیر لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر کیفیت سود شرکتها
- بررسی تاثیر لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر سطح عدم تقارن اطلاعاتی شرکتها
- بررسی تاثیر ساختار حاکمیتی شرکتها بر میزان رعایت استانداردهای حسابداری در گزارشات مالی آنها
- بررسی تاثیر ویژگی‌های مدیران شرکتها بر میزان رعایت استانداردهای حسابداری در گزارشات مالی آنها

یاداشت‌ها

1. Reliabile
2. Understandabile
3. Ohlson
4. Bartov, S.R. Goldberg and M. Kim
5. King, R. D., and Langli, J. Ch
6. Lopes, A. B.
7. Bartov, E.; Goldberg, S. R.; and Myungsun, K
8. Halim Kadri.M
9. Malaysian Financial Accounting Standard Board
10. International Financial Reporting Standard
11. Goodwin
12. Australian generally accepted accounting principles
13. Descriptive
14. Correlation
15. Random effect
16. pool
17. Panel

منابع و ماخذ

۱. آذر، عادل و منصور مومنی(۱۳۸۷). ***آمار و کاربرد آن در مدیریت.*** چاپ یازدهم، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، جلد دوم. ۵۸-۵۱

۲. ایمانی، محمد و علیرضا اقبالی(۱۳۸۷). ***بررسی تاثیر لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بر کیفیت سود(مبتنی بر مدلهای سری زمانی) در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد.دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز***،۷۱-۱٤

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]

۳. بزرگ اصل. محسن و احسان کاظم پور(۱۳۸٦). ***سودمندی سود سودتقسی وارزش دفتری در تعیین ارزش شرکتها. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی***. ۲٤-۲۱

٤. دستگیر، محسن و ولی خدادادی(۱۳۸٦). ***بررسی مربوط بودن سود حسابداری، ارزش دفتری و گردش وجوه نقد عملیاتی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی***، دانشگاه تهران، شماره ٤۸ . ۱۵-۹

۵. سازمان حسابرسی(۱۳۸٦).***استانداردهای حسابداری ۱ تا ۲۹***. تهران، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.

٦. صفاجو، محسن(۱۳۸٤). ***بررسی میزان ارتباط سود وارزش دفتری با ارزش بازار سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد،دانشکده مدیریت دانشگاه تهران***. ۵۲-۳٦

۷. علیزاده، ابراهیم و محسن خوش طینت(۱۳۷٦). ***میزان رعایت استانداردهای بین‌المللی حسابداری در مورد افشاءاطلاعات مالی در گزارشهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه دکترا، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران***. ٤۹-٤۲

8. Ahmed and Goodwin(2006***). Effects of International Financial Reporting Standards on theAccounts and Accounting Quality of Australian Firms, paper presented at a Conference in University of South Australia***. pp. 82–98

9. Bartov, S.R. Goldberg and M. Kim(2005). ***Comparative value relevance among German,***US and International Accounting Standards: A German stock market perspective, ***Journalof Accounting Auditing & Finance .***pp. 95–119

10. Collins D.W.,Maydew E.L(1997).***Changes in the value-relevance of earnings and book value over the past forty years.Journal of Accounting***, Vol. 40, No. 24. pp. 43–59

11. Halim Kadri , Mohd &Zulkifli Mohamed(2009***). Relationship between market value and book value of Malaysian firms under pre and post FRS.on line Available at SSRN http://ssrn.com/abstract=1440771 2009***

12. Lopes, A. B. (2001***).The Value Relevance of Accounting Numbers:An Empirical Investigation"***, ***on line Available at www. ssrn.com***

13. Ohlson J.A. (1995). ***Earning, Book Value, and Dividends in Equity Valuation. Contemporary Accounting Research***, Vol. 11, No.2: pp. 661-787.

[Downloaded from mta.raja.ac.ir on 2024-05-19]